
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ

УДК 336.221

Володимир Ігорович ДМИТРІВ

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри податків та фіскальної політики
Тернопільський національний економічний університет
dmytriv88@ukr.net

ОЦІНКА ВПЛИВУ ОПОДАТКУВАННЯ НА ЕКОНОМІЧНИЙ ДОБРОБУТ УКРАЇНЦІВ

Анотація

У статті проаналізовано складові економічного добробуту українців. Розглянуто тенденції розвитку української економіки за роки незалежності. Досліджено сутність і роль оподаткування в процесі економічної діяльності. Наведено приклади індикаторів економічного зростання в Україні, а також здійснено оцінку впливу діючої системи оподаткування на добробут населення країни. Запропоновано основні напрямки економічного розвитку держави.

Ключові слова: економічний добробут, фінансова криза, оподаткування, економічний розвиток, заробітня плата, податкові ставки, прожитковий мінімум.

Владимир Игоревич ДМЫТРИВ

ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ УКРАИНЦЕВ

Аннотация

В статье проанализированы составляющие экономического благосостояния украинцев. Рассмотрены тенденции развития украинской экономики за годы независимости. Исследована сущность и роль налогообложения в процессе экономической деятельности. Приведены примеры индикаторов экономического роста в Украине, а также осуществлена оценка влияния действующей системы налогообложения на благосостояние населения страны. Предложены основные направления экономического развития государства.

Ключевые слова: экономическое благосостояние, финансовый кризис, налогообложения, экономическое развитие, зарплата, налоговые ставки, прожиточный минимум.

Volodymyr Igorovych DMYTRIV
PhD in Economics, Senior Lecturer of Department of Taxes and Fiscal Policy
Ternopil National Economic University

THE RATING OF THE TAX INFLUENCE ON ECONOMIC WELFARE OF UKRAINIANS

Abstract

In every country economic growth and taxation was an important factor of social welfare.

The purpose of the article - to define the basic prerequisites of economic welfare and development of a number of tactical and strategic actions for taxation improvement in Ukraine on the basis of international experience.

Methods: comparison –analysis of ratios of economic indicators; statistics – studying the preconditions of instability in taxation; econometric - studying the impact of factors on the stability of economic development; synthesis - development of practical recommendations to improve taxation in Ukraine.

Results: the impact of economic factors on the dynamics of social welfare, the basic premise of instability in taxation, in particular, such as frequent changes in tax laws, a stable migration of capital inflows in Ukraine are determined. Recommendations for improving the economic prosperity in Ukraine are developed and proven by the author in the article.

***Keywords:** economic prosperity, the financial crisis, taxation, economic development, payroll, tax rates, cost of living.*

***JEL Classification:** H21*

Постановка проблеми. Після фінансово-економічних криз в Україні почастішали розмови про те, що економіка країни повертається в 1990-ті, нібито через неефективні економічні рішення в період незалежності. Однак аналіз статистичних даних свідчить: на сьогодні в середньому по країні рівень життя помітно вищий, ніж 20 років тому, а нерідко він перевершує навіть показники «стабільного та благополучного» радянського періоду.

Відновлення економіки України після фінансово-економічних криз вимагає пошуку заходів, здатних забезпечити подальшу модернізацію виробничого потенціалу держави, оскільки внутрішні фактори нинішніх негараздів в економіці полягають у технологічній деградації національного господарства, значній залежності від низькотехнологічних і сировинних галузей, застарілості виробничих активів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми економічного добробуту привертають увагу низки науковців. Серед них доцільно виокремити таких дослідників з актуальних питань оподаткування та його впливу на населення, як: В. Андрущенко, О. Данілов, Т. Єфіменко, А. Крисоватий, М. Крупка, Ю. Іванов, І. Лютий, Л. Шавалюк, К. Швабій та ін.

Поряд з цим, варто зазначити, що економічні процеси дуже динамічні. Економіка розвивається циклічно протягом років незалежності України. Усе це призводить до необхідності постійного моніторингу економічного добробуту населення.

Метою статті є дослідження актуальних тенденції щодо економічного добробуту українців, вивчення основних причин що впливають на добробут та

аналіз на цій основі оподаткування в країні, а також формування напрямків його удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Як зазначають науковці А.І. Крисоватий та А.І. Луцик оподаткування завжди і в кожній країні було важливим фактором стимулювання соціального добробуту чи його стагнації та погіршення. Держава може вплинути на соціальне становище безпосередньо через систему оподаткування доходів громадян, чи через стимулювання розвитку бізнесу, який потенційно може збільшувати кількість зайнятих у реальному секторі економіки або збільшувати доходи працівників [1, с. 9-10].

Одним із найфундаментальніших показників рівня матеріального добробуту є житло. За результатами 2015 року його фонд в Україні становив 974 млн. м². Навіть з урахуванням утрат від анексії Криму та окупації частини Донбасу це на 5,6% більше, ніж у 1990-му, і лише на 0,45% менше, ніж у 1995-му. Середня кількість житлових квадратних метрів на одного українця зросла від 17,8 у 1990-му до 18,9 у 1995-му та 22,7 у 2015 році. За останні два десятиліття показник піднявся на 20%. Необхідно зазначити, що основним кількісним фактором зростання кількості житла стало зменшення населення України. За два десятиліття в експлуатацію введено близько 170 млн. м² житла, тобто, 15–20% наших співвітчизників покращили свої житлові умови, отримавши нові, комфортніші помешкання. У 2015 році в експлуатацію було прийнято 11 млн. м² житла, що майже дорівнює рекордному показнику 2013-го (11,2 млн. м²), хоча 2015-го помешкання зводили в зовсім інших соціально-економічних умовах, ніж три роки тому. Цей рівень помітно вищий, ніж у 1995-му (8,7 млн. м², наприкінці 1990-х було ще менше — 5–6 млн. м²), але значно нижчий, ніж у 1980-х (17–20 млн. м²). Отже, якщо судити за житловою площею, то сьогодні добробут в Україні значно кращий, ніж 20 років тому [2, с. 11].

За останні два десятиліття покращилися не тільки кількісні, а і якісні характеристики помешкань. Більшість українських сімей за час незалежності зробило нормальний ремонт власних осель. Прослідковується збільшення кількості різноманітних оптово-роздрібних будівельних магазинів і супермаркетів, які працюють в країні. Це пояснюється високим попитом на їх товари, що призвело до стрімкого розвитку роздрібного продажу будматеріалів. Власники мереж «Епіцентр» та «Нова Лінія» в Україні володіють статками приблизно у \$200 млн. Враховуючи цей показник, можна припустити, що оборот першої та другої мереж в Україні за кількістю супермаркетів становить \$1–2 млрд. Окрім ремонтів помешкань кардинально покращилось і їх наповнення. У 2014-му (статистичні опитування проводять раз на два роки) в середньому на 100 домогосподарств в Україні припадало 119 кольорових телевізорів. На 2000-й — рік початку спостережень — їх було лише 69, а в 1990-х, очевидно, ще менше. Два роки тому зі 100 родин 37 мали комп'ютери, 49 — мікрохвильовки, 16 — кухонні комбайни, на кожну сім'ю припадало практично по 2 мобільні телефони (197 на 100 домогосподарств), у 1990-х роках цими благами цивілізації українці не тільки фактично не володіли, а й

рідко про них чули. Якщо від 2000 року середня кількість холодильників на 100 домогосподарств зросла на 24, то це означає, що близько чверті українців почала ними користуватися [3].

Актуальною є інформація щодо ситуації з автопарком в Україні. Станом на 1990-й кількість легкових автомобілів в особистій власності українців становила 3,27 млн. одиниць. Через п'ять років їх побільшало до 4,47 млн. За даними Держстату, у 2011-му відповідна цифра перевищувала 6,5 млн., на початок 2016 року цей показник перевищив 7 млн. [4]. Досить важко оцінити, яку частину автопарку втратила Україна внаслідок анексії Криму та окупації Донбасу, однозначно зрозуміло, що зараз автівок значно більше, ніж було 20 років тому. Це можна дуже легко відстежити за змінами завантаженості вулиць та кількості заторів у містах. У 2016 році ця проблема стає нормою для дедалі більшої кількості міст. Це і є показник зростання рівня матеріального добробуту. Хоч у цьому випадку це відбувається разом із погіршенням екології та взагалі з погіршенням комфорту проживання (шум автівок, вихлопні гази, проблеми з добиранням на роботу тощо), а це також стосується рівня життя людини, щоправда, інших його вимірів.

Згідно з прийнятими змінами до підрозділу 5 розділу ХХ «Перехідні положення» Податкового кодексу України від 31 травня 2016 року, ставки акцизного податку на імпорт вживаних легкових авто значно знизилися – на 21-96% залежно від об'єму циліндрів двигуна (див. табл. 1).

Таблиця 1

Зміни ставок акцизного податку на імпорт вживаних легкових автомобілів

Автомобілі	Вік авто	Ставка АП, за 1 см ³ об'єму двигуна		Зміна, євро	Зміна, %
		Було, євро	Стало, євро		
З бензиновим двигуном:					
<1000 см ³	<5 р.	1.094	0.102	-0.992	-90.7
	>5 р.	1.438		-1.336	-92.9
1000-1500 см ³	<5 р.	1.367	0.063	-1.304	-95.4
	>5 р.	1.761		-1.698	-96.4
1500-2200 см ³	<5 р.	1.643	0.267	-1.376	-83.7
	>5 р.	2.441		-2.174	-89.1
2200-3000 см ³	<5 р.	2.213	0.276	-1.937	-87.5
	>5 р.	4.985		-4.709	-94.5
>3000 см ³	<5 р.	3.329	2.209	-1.120	-33.6
	>5 р.	4.985		-2.776	-55.7
З дизельним двигуном:					
<1500 см ³	<5 р.	1.367	0.103	-1.264	-92.5
	>5 р.	1.761		-1.658	-94.2
1500-2500 см ³	<5 р.	1.923	0.327	-1.596	-83.0
	>5 р.	2.441		-2.114	-86.6
<2500 см ³	<5 р.	2.779	2.209	-0.570	-20.5
	>5 р.	4.715		-2.506	-53.1

Розроблено автором на основі [5]

З даних наведених в таблиці 1 видно, що уряд країни суттєво знизив ставки акцизного податку на автомобілі до 5 років. Дані дії суттєво поживали вторинний авторинок в Україні. Адже при імпорті автомобіля в Україну необхідно сплатити митні платежі (мито, акцизний податок та ПДВ). Найбільш високу частку податкового навантаження при розмитненні авто становив акцизний податок. На думку, частини експертів, це пояснювалось задля забезпечення протекціоністської функції в державі. Однак, у нас виникає запитання, - кого саме має захищати держава? Адже, більшість заводів галузі виробництва легкових та вантажних автомобілів належать приватним інвесторам, а їх доля на внутрішньому ринку постійно падає (див. рис. 1). Щодо експортного потенціалу то тут ситуація ще гірша. Наші виробники можуть конкурувати з іноземними лише за рахунок девальвації національної грошової одиниці.

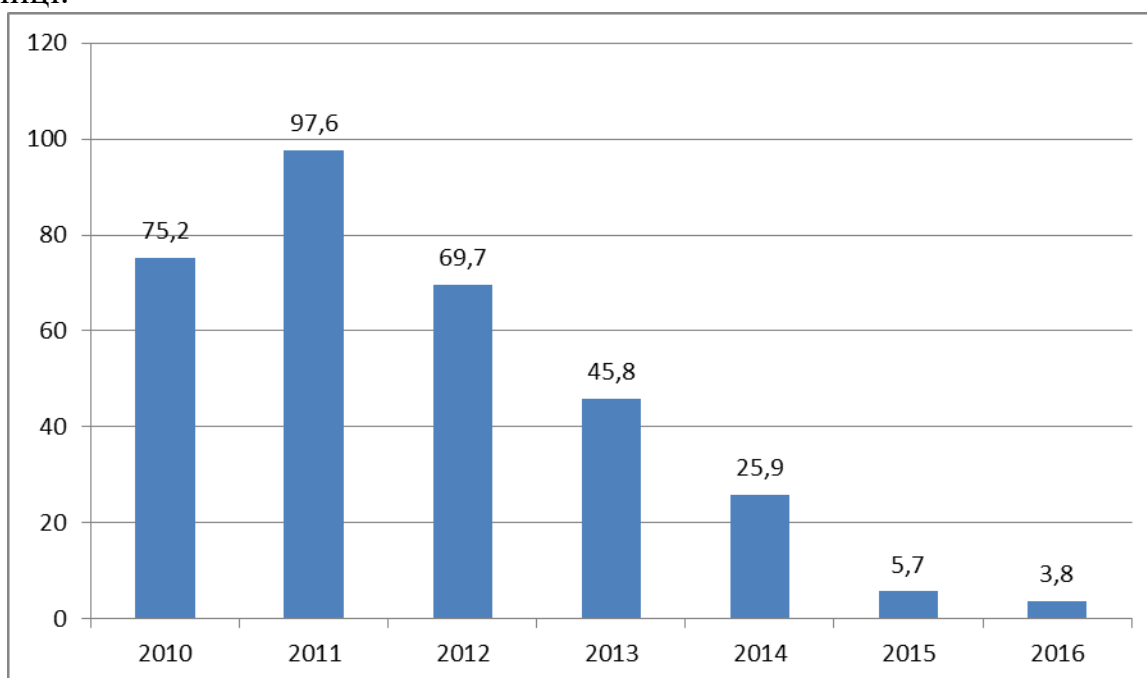


Рис. 1. Обсяги виробництва легкових автомобілів в Україні, тис. шт.

Наведені показники чітко засвідчують, що зараз в Україні жити краще, ніж 20 років тому. Однак щодо них може виникати два зауваження. По-перше, купити нове житло чи автомобіль, зробити вдома ремонт чи придбати велику побутову техніку дозволить собі аж ніяк не кожен українець. По-друге, більшість наведених даних — це показники запасу, сформовані переважно ще до Революції гідності й війни.

За даними Держстату, споживання плодів (фруктів), ягід та винограду в 1990-му становило 47 кг на особу, через п'ять років зменшилося до 33 кг, а у 2015 році дорівнювало 51 кг. Явний крок уперед, оскільки споживання фруктів характерне щодо всіх верств населення. Зауважмо, що за два роки після революції цей показник знизився на 5 кг на особу або майже на десяту частину, але все одно залишається помітно вищим, ніж два десятиліття тому. Схожа ситуація з овочами та баштанними: у 1990-му українці купували їх 102 кг на

особу за рік, у 1995-му — 97 кг, а у 2015-му — 161 кг, причому після революції рівень споживання майже не змінився (163 кг у 2013–2014-му).

Цікавим є динаміка споживання м'яса та м'ясопродуктів: у 1990-му — 68 кг на особу за рік, у 1995-му — 39 кг, у 2015-му — 51 кг (зменшення за два останні роки на 5 кг). Споживання м'ясного також значно більше, ніж у 1990-х, хоч і суттєво зменшилося за період кризи 2014–2016 років. Значна частина м'ясопродуктів на внутрішньому ринку виробляється в Україні, тому більш показовим в оцінці рівня зубожіння населення буде споживання риби та рибопродуктів, левову частку яких імпортують. Так, у 1990-му українці купували за рік 17,5 кг риби та рибопродуктів, у 1995-му — 3,6 кг, у 2013-му — 14,6 кг, а торік — тільки 9,0 кг (на 38% менше). Динаміка споживання рибопродуктів, як видно з наведеної статистики, найчутливіша до економічних криз, тому найкраще показує їхню глибину. Водночас існують ризики падіння темпів розвитку економіки, як у 2015-му (а на теперішній момент це можливо лише в разі ескалації бойових дій), — і рівень споживання рибопродуктів 1995-го стане цілком досяжним.

За даними Київського міжнародного інституту соціології, на початок 2016 року 62% дорослого населення України користувалися інтернетом, серед людей 18–39 років ця частка сягнула 91%. Два десятиліття тому проникнення «світового павутиння» в Україні становило менш ніж 1%. Таким чином, попит українців у споживанні комунікаційних послуг росте, і це, очевидно, стосується як бідніших, так і багатших верств населення. Із динаміки глибини проникнення інтернету можна зробити висновок, що рівень життя в країні не перестав зростати навіть після революції [6].

Багато дослідників виділяють ще один індикатор — грошові перекази тих, хто працює за кордоном. Можна по-різному ставитися до цього явища, акцентувати більше уваги на його соціальних аспектах чи економічних. По-перше, на сьогодні заробітчани заробляють гроші, завдяки яким матеріальний рівень їхніх сімей в Україні досить високий. За даними НБУ, якщо у 2000-му перекази заробітчани із зарубіжжя становили \$61 млн., то протягом останніх 5–10 років сума дорівнювала \$1–2 млрд. [7]. По-друге, сам факт існування кількох мільйонів заробітчани свідчить про те, що виїжджати за межі країни стало помітно легше. І це також елемент кращого життя. За даними Держстату, в 2015-му кількість громадян України, які виїжджали за кордон, перевищила 23 млн. населення. Багато громадян України подорожували задля відпочинку. У 90-х роках це могли собі дозволити лічені особи (доступної статистики, на жаль, немає): і через загальне скрутне матеріальне становище, і через серйозні бар'єри для перетину кордону.

Урядова ініціатива підвищити мінімальну заробітну плату до 3200 грн. з початку 2017 року викликає багато різноманітних питань, а саме: що це спричинить зрівнялівку, що станеться розбалансування фінансово-економічної ситуації в країні, зросте податковий тиск на бізнес, відбудуться масові скорочення тощо.

У річному вимірі підвищення мінімальної заробітної плати в Україні дійсно буде безпрецедентним, принаймні від часу введення гривні. З 1 січня 2017-го вона зросте в понад 2,3 раза, сягнувши 3200 грн (з 1 січня 2016-го становила 1378 грн). Однак, мінімальна заробітна плата у розмірі 3200 грн з 1 січня 2017 року не забезпечить навіть офіційно визнаного державою розміру прожиткового мінімуму для працездатних.

Міністерство соціальної політики у жовтні 2016 року припинило регулярну публікацію інформації про фактичний розмір прожиткового мінімуму. Остання оцінка зроблена у вересні виходячи з цін серпня: тоді для працездатних осіб він становив 2736 грн. Для того щоб така сума вийшла після відрахування 19,5% податку на доходи фізичних осіб та військового збору, мінімальна заробітна плата до оподаткування (брутто) мала б становити 3395 грн. (з урахуванням неоподаткованого мінімуму 17 грн.). Проте в жовтні, за даними Держстату, споживчі ціни порівняно із серпнем зросли на 4,65%, тобто уже тоді мало б ітися про 3553 грн. [8].

На нашу думку, на початку січня 2017 року ціни додадуть принаймні ще кілька відсотків. Тож навіть для покриття так званого фактичного розміру прожиткового мінімуму в обсязі, який до вересня 2016-го розраховувало Мінсоцполітики, з нового року мінімальна заробітна плата до оподаткування мала б становити принаймні 3700 грн. Однак уряд у бюджеті пропонує лише 3200 грн. А з урахуванням навіть закладеної там на наступний рік інфляції для покриття бодай визначеного за методологією держави прожиткового мінімуму для працездатних до кінця 2017-го мінімальна заробітна плата має сягнути хоча б 4000 грн.

Підвищення мінімальної заробітної плати це спосіб у який фіскальні органи хочуть зобов'язати приватників менше приховувати фонд заробітної плати й більше відраховувати до Пенсійного фонду та бюджету. За рахунок збільшення мінімальної заробітної планується додатково зібрати близько 38 млрд. грн. Саме у приватному секторі людей які заробляють мінімальну заробітню плату значно більше — 2,6 млн. проти 1,1 млн. у державному.

За умов політики гіперекономії після Революції гідності й початку російської агресії, в Україні спостерігалася вкрай негативна тенденція до збільшення розриву між мінімальною та офіційною середньою заробітною платою.

У результаті мінімальна заробітна плата перестала виконувати свою соціальну функцію — захищати працівників від крайньої бідності та водночас адміністративно змушувати роботодавців платити дещо більше, ніж вони платили б в умовах повністю ринкового формування мінімальної заробітної плати. Адже саме це і є метою будь-якої законодавчо визначеної мінімальної зарплати. Інакше її немає сенсу встановлювати взагалі (є й такі країни), адже вона перетворюється на формальність, яка не відіграє жодної ролі в підтримці стандарту життя.

Саме така ситуація останнім часом склалася в Україні, де мінімальна зарплата вже давно не виконує своєї функції: її реально отримувала незначна

частка працюючих, а у великих та середніх містах, де частка найнятих працівників більша порівняно із загальнодержавною, співвідношення попиту та пропозиції взагалі диктувало набагато вищий справжній мінімальний рівень оплати праці, ніж було встановлено законом. Офіційна мінімальна заробітна плата використовувалася як засіб мінімізації сплати податків та соціальних відрахувань роботодавцями, які працюють за сірими схемами. Про те, наскільки масштабно приватний сектор зловживає низькою офіційною мінімальною заробітною платою, свідчить факт, що там у 2,5 раза більше працівників, які її отримують, аніж у державному секторі (співвідношення 2,6 проти 1,1 млн.). Крім того, згідно з оприлюдненою міністром соцполітики інформацією в Україні близько 47 тис. керівників компаній офіційно декларують свою місячну зарплату в межах 1500 грн.

Дані Євростату свідчать, що в більшості країн ЄС, зокрема й постсоціалістичних, бруцто-мінімалка (до вирахування податків) становить 40–50% середньої і вище. Наприклад, у Німеччині — 41,7%, Франції — 47,6%, Польщі — 45,4%, Угорщині — 45,5%, Румунії — 38,4%, Болгарії — 46,7%. Навіть у сусідній із нами Молдові, яка не є членом ЄС, у вересні 2016 року цей показник сягнув 40%. [9].

Крім того, у країнах ЄС значна частина мінімальної заробітної плати не оподатковується, у результаті чого нетто-мінімалка (на руки) відрізняється від середньої ще менше. Помітна там і тенденція до її швидшого зростання порівняно із середньою. Актуальним є досвід пострадянської Литви. У II кварталі 2016 року середня зарплата до оподаткування там становила €771,9 (€600,8 на руки), а розмір мінімальної з липня 2016-го становив — €380. При цьому, на відміну від України, вона майже не оподатковується: €200 — неоподатковуваний мінімум, ще €120 — додатковий неоподатковуваний мінімум на дітей.

Натомість в Україні бачимо протилежну тенденцію. Якщо у вересні 2010-го мінімальна зарплата становила 37,8% середньої по країні, 25,5% по Києву та 52,7% по Тернопільській області (де вона найнижча), то у вересні 2016-го — лише 27,1% середньої по країні, 16,7% по Києву та 38,1% на Тернопільщині, регіоні з найнижчою офіційною середньою зарплатою. Основний провал у співвідношенні мінімальної та середньої заробітної плати справді спостерігався в 2014–2015-му: із січня 2014-го по січень 2016-го у гривні мінімальна заробітна плата зросла лише на 13,1%, тоді як середня — на 37,7%.

Загалом із вересня 2010-го по вересень 2016-го середня зарплата збільшилася з 2350 до 5358 грн., або в 2,3 раза (у Києві у 2,5 раза — із 3487 до 8705 грн.), натомість мінімальна за той самий час — лише з 888 до 1450 грн., тобто в 1,6 раза. Ціни, за офіційними даними Держстату, зросли більш як удвічі. Тож реальна середня зарплата в країні загалом збільшилась на 15–25%, а купівельна спроможність мінімальної, навпаки, зменшилась мінімум на 20%. У євро за ці ж таки шість років мінімальна заробітна плата впала на 42,6% (із €85,9 до €49,3), тоді як середня по країні — на 19,8% (із €227,2 до €182,2), по

Києву — на 12,2% (з €337,2 до €296), по Тернопільській області — на 20,6% (із €162,9 до €129,3).

Таким чином, після підвищення мінімальної заробітної плати до 3200 грн., можна очікувати зламу такої негативної тенденції та наближення співвідношення мінімальної й середньої зарплати до притаманного країнам ЄС.

Підвищення мінімальної заробітної плати необхідний крок, адже за цим показником Україна (€49) порівняно навіть із сусідніми пострадянськими державами, зокрема й зі значно слабшою економікою займає останні місця. Так, розмір мінімальної заробітної плати в Молдові в листопаді 2016-го становив — 2100 леїв (€96), у Білорусі — 239,5 руб. (€113,5).

Важливе політико-психологічне значення підвищення мінімальної заробітної плати також у контексті протистояння російській агресії. Напередодні Революції гідності, у січні 2014-го, розмір мінімальної заробітної плати в РФ становив €121,1, а в Україні — €107,1. Останнім часом українська за курсом поступалася російській більш як удвічі (€49 проти €105).

У листопаді 2016-го мінімальний розмір оплати праці у РФ — 7500 руб. (€105 за курсом на середину місяця). У деяких багатших, але водночас дорожчих для життя регіонах, щоправда, встановлені вищі розміри заробітних плат. Наприклад, у Москві — 17 560 руб. (€245,6), Московській області — 12 500 руб. (€174,8), Санкт-Петербурзі — 11 700 руб. (€163,6). Однак у більшості розташованих поряд із Україною регіонах та окупованому Криму й Севастополі мінімальна заробітна плата становить 7500 руб. (€105). Дещо вища вона лише в Белгородській (8050 руб., або €112,6) та Курській (8980 руб., або €125,6) областях.

З 1 січня 2017-го за збереження нинішнього курсу рубля до гривні мінімальна заробітна плата в Україні буде більшою за аналогічний показник у РФ і лишатиметься такою навіть з урахуванням запланованого там із уваги, що в Росії явно дорожче життя та хоч і менші, однак усе ще значні нафтогазові доходи, це наочно ілюструватиме вищий соціальний стандарт в Україні порівняно з державою-агресором. Можна припустити, що збільшення мінімальної заробітної плати могло б зашкодити конкурентоспроможності українських виробників. Наприклад, саме нижча заробітна плата в Україні стимулювала останнім часом перенесення до нас низки виробничих потужностей ТНК із сусідніх країн ЄС. Однак навіть після підвищення співвідношення нашої мінімальної зарплати та її показника в східних країнах ЄС і кандидатах на вступ свідчить про відсутність такої загрози: в Україні вона з 1 січня буде удвічі–вчетверо менша, ніж у східних країнах ЄС, не кажучи вже про західноєвропейські.

Так, за даними Євростату, у другій половині 2016 року мінімальна заробітна плата становила: в Албанії — €155,7, Болгарії — €214,8, Сербії — €233,4, Румунії — €276,3, Чорногорії — €288, Угорщині — €350,1, Литві — €380, Словаччині — €405, Польщі — €417, Туреччині — €513,7. Зараз серед постсоціалістичних країн — членів ЄС вона найнижча в Болгарії, проте її рівень там майже удвічі вищий, аніж очікується в Україні від початку 2017-го.

А в сусідній із нами Словаччині — майже вчетверо. У Польщі з 1 січня 2017-го вона має становити 2000 злотих (за курсом на початок листопада 2016-го це понад €460).

В бідніших регіонах європейських держав мінімальна заробітна плата близька до середньої. Наприклад, у низці районів Литви середня зарплата після сплати податків цього року ледве перевищила мінімальну заробітну плату: у II кварталі 2016-го в Шальчинінкаї, Вилкавишкісі та Калварії вона дорівнювала лише €449–463 за встановленої з 1 липня 2016 року мінімальної зарплати €380. Вирішити цю проблему в будь-якій країні, й Україна тут не виняток, можливо, лише якщо запровадити диференційований за регіонами та типами населених пунктів рівень мінімальної заробітної плати.

Показове й співвідношення у Литві мінімальної заробітної плати та середньої пенсії за віком, адже в Україні критикують різке підвищення рівня мінімальної заробітної плати на тлі менш помітного збільшення пенсії. Там середня пенсія за віком з 1 січня 2016 року становила €273, тоді як мінімальна зарплата — €350, тобто 78% мінімальної зарплати. В Україні аналогічне співвідношення мінімальної зарплати в 3200 грн. дає середню пенсію 2500 грн., що також може виявитися близьким до фактичного показника середньої пенсії наступного року.

Таким чином, навіть зазнавши затяжної економічної кризи 2014–2016 років, за очевидною більшістю вимірників рівня матеріального добробуту українці живуть сьогодні краще, ніж 20 років тому. І це стосується всіх категорій населення.

Явна більшість наведених і проаналізованих показників рівня життя має на сьогодні значно вищі значення, ніж 20 років тому, а нерідко й більші, ніж на початку незалежності. Тобто, попри тривалу економічну кризу останніх років, розмірковувати про повернення в 1990-ті некоректно й занадто передчасно. Зрозуміло, що проблеми та негаразди того періоду в багатьох людей уже стерлися з пам'яті, а натомість відчувається різке падіння матеріального добробуту за останні два роки. Проаналізувавши весь період незалежності, можна стверджувати, що українцям живеться не так погано. Звичайно, що існують потенційні ризики як внутрішні, так і зовнішні які негативно впливають на економічний добробут населення.

Список літератури

1. Крисоватий, А. І. Податкові аспекти соціального добробуту в Україні / А. І. Крисоватий, А. І. Луцик // *Світ фінансів*. – 2016. – Випуск 2. – С. 7-17.
2. Шавалюк Л. Маленькими кроками / Л. Шавалюк // *Український тиждень*. – 2016. – №36. – 10-13.
3. Інформація з офіційного сайту Епіцентр [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://epicentrk.ua/>.
4. Інформація з офіційного сайту Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] // Державний комітет статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

6. Інформація з офіційного сайту Київського міжнародного інституту соціології [Електронний ресурс]//Київський міжнародний інститут соціології. – Режим доступу:<http://www.kiis.com.ua/>

7. Бюлетень Національного банку України 2015 рік [Електронний ресурс]. // Національний банк України : офіційне інтернет-представництво. – Режим доступу:<https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=17600932>

8. Інформація з офіційного сайту Міністерства соціальної політики України [Електронний ресурс]//Міністерство соціальної політики України. – Режим доступу:<http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>

9. Інформація з офіційного сайту Європейського комітету статистики [Електронний ресурс]//Європейський комітет статистики. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/eurostat>

References

1. Krysovatyu, A. I. (2016) Podatkovi aspekty sotsial'noho dobrobutu v Ukrayini. *Svit finansiv*, 2, 7-17.

2. Shavaluk L. (2016) Malen'kymy krokamy. *Ukrayins'ky tyzhden'*, 36, 10-13.

3. Informatsiya z ofitsynoho saytu Epitsentr [Elektronnyy resurs] / – Rezhym dostupu : <http://epicentrk.ua/>.

4. Informatsiya z ofitsynoho saytu Derzhavnoho komitetu statystyky. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

5. Podatkovyy kodeks Ukrayiny vid 02.12.2010. Retrieved from:: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

6. Informatsiya z ofitsynoho saytu Kyivskoho mizhnarodnoho instytutu sotsiologiyi Retrieved from: <http://www.kiis.com.ua/>

7. Byuleten' Natsional'noho banku Ukrayiny 2015 rik Retrieved from: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=17600932>

8. Informatsiya z ofitsynoho saytu Ministerstva sotsial'noyi polityky Ukrayiny. Retrieved from: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>

9. Informatsiya z ofitsynoho saytu Yevropeys'koho komitetu statystyky. Retrieved from:: <http://ec.europa.eu/eurostat>